

เรื่องเล่าจัง堪การสุขภาพใหม่

นุษณะ วิเศษพลชัย

กตัญญูสีดำ

คุณนึกน้อยใจใหม่ว่า ทำไม่หนอ เรายังลำบากกว่าคนอื่น ทำไม่คนบัน្តูมีความสุขกว่าเรา ทำไม่เราไม่รวย ทำไม่เราไม่สวย ทำไม่เราต้องมาเป็นหนอ舶ามัย แต่คุณลงบนลงไปครอบ ๆ ตัวเราสีคะ ॥แล้วคุณจะรู้ว่าอยังบีบก็โคเคเซตา ráยกาจกับเชือต่างกันกว่าเราหากนาย

และ “ปุย” ก็เป็นคนหนึ่งในหลาย ๆ คนที่มีโชคชะตาเลวร้ายนั้น

ที่บ้านสาชา ตำบลนาเกลือ ที่ลั่นทำงานอยู่นี้ ไม่มีใครที่ไม่รู้จักครอบครัวของปุย ไม่ใช่ว่าครอบครัวของปุย รำรวย หรือมีเชื้อเลียงหรอกค่ะ แต่เป็นพระอะไรเดียว ก็จะได้รู้ค่ะ ครอบครัวของปุยมีกันอยู่ 6 คน เป็นครอบครัวที่มีบัตรผู้พิการมากที่สุดคือ 5 ในประกอบไปด้วย “ยายภู” แม่ของปุย พี่สาว

และพี่ชายของปุยซึ่งตอนนี้ไปรักษาอยู่ที่โรงพยาบาลศรีอุดม “เหมา” พี่ชายอีกคนที่ยังอาศัยอยู่ในนาเกลือ และตัวปุย มีเพียง “ตาหลวย” พ่อของปุยเท่านั้นที่ไม่ได้บัตรผู้พิการพระรามไม่ได้เจ็บป่วยทางจิต แต่ฉันไม่แน่ใจว่าคนที่ได้รับการประเมินว่าไม่ได้เจ็บป่วยทางจิตนั้น จริง ๆ แล้ว มีสภาพจิตใจที่เลวร้ายกว่าคนที่ได้เชื่อว่าเจ็บป่วยทางจิตอย่างปุยหรือไม่

คนแรกที่ทำให้ฉันได้แง่มุมชีวิตใหม่ ๆ คือ “เหมา” พี่ชายของปุย เป็นการเจอกันที่สร้างความประทับใจให้ฉันมาก ตอนนั้นฉันเพิ่งย้ายจากโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์มาอยู่สถานีอนามัยนาเกลือ หรือเรียกให้หูรู้ว่า “ศูนย์สุขภาพชุมชนนาเกลือ” ได้ไม่ถึงเดือน ด้วยการที่เป็นพยาบาลในโรงพยาบาลมาก่อน ฉันจึงไม่ได้มีความสุขเลยที่ต้องมาอยู่สถานีอนามัย แต่จำเป็น เพราะฉันย้ายตามสามีมาและไม่มีทางเลือกอื่น ถ้าอยากรู้gilัชิดกับครอบครัวที่กรุงเทพฯ สถานีอนามัยแห่งนี้จึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

วันนั้นเป็นกลางวันของวันพุธที่อากาศร้อนจัด ฉันกำลังเรียนเอกสารในตู้แฟ้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ชื่อ ผู้ใหญ่สุรัชัย ศุภาร์ไพ (ปัจจุบันท่านเป็นกำนันแล้ว) วิ่งเข้ามาตาม “หม้อ หม้อ ไปดูอ้อเหมาให้หน่อย อ้อเหมาหัวแตก”

ตอนนั้นฉันไม่รู้ว่าHEMAเป็นใคร แต่เห็นผู้ใหญ่บ้านวิ่งมาตามเอง
จึงเดาว่าคงเป็นญาติผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่สูรชัยพานิชวิ่งเละไปด้านข้าง
ของสถานีอนามัยหลังเก่า ที่ตั้งอยู่ข้างสถานีอนามัยหลังปัจจุบัน ซึ่งตอนนี้ปิดไม่ได้ใช้งานแล้ว

ภาพที่ฉันเห็นคือภาพผู้ชายอายุร้าว 25 ปี ผอมยวกรabeเชิงibeทั้งศีรษะและพ้นกันเป็นก้อน ๆ รวมกับไม่ได้สะผมมาเป็นปี รูปร่างพอ modulation ใส่กางเกงและเสื้อยืดเก่า ๆ ที่ไม่รู้ว่าเป็นลีโออะไร เนื่องจากมันแดง詹าไปด้วยเลือด ผู้ชายคนนั้นเอามือกุมหัวไว้บริเวณด้านซ้าย ตามซอกนิ้วมือมีเลือดไหลเป็นทางยาวจนเปรอะตามใบหน้า

ที่นั่นยังมีผู้ชายอีก 4 คนยืนอยู่ ทุกคนพยายามที่จะช่วยกันจับชายหัวแตกคนนั้นไว้เพื่อช่วย กันดูแล โดยไม่กลัวว่าตัวเองจะเป็นเจ้าของคนนี้ได้ว่าคนหนึ่งในนั้นเป็น “อบต. ออด” ซึ่งเป็น อบต. หมู่ที่ 3 พอทันมาเห็นฉันก็รีบ通知ว่า

“หม้อ...ไ้อี้HEMAหัวแตก ไม่รู้ใครขอวังมัน หม้อทำแพลงให้มันที”

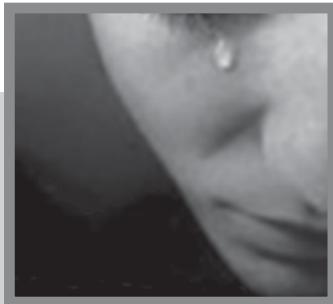
ตอนนั้นฉันรู้สึกแปลใจมาก ในความเป็นพยาบาล ฉันย่อ้มมือหน้าที่ดูแลทุกคนไม่ว่าดีว่าบ้า อยู่แล้ว แต่ผู้ชาย 4 คนนี้ลีดูเป็นห่วงเป็นใยผู้ชายคนนี้มาก ก่อนหน้านี้ เวลาเมื่อครู่พูดถึงผู้นำชุมชน อบต. กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ฉันมักนึกถึงแต่การโกงกิน อาจ เพราะไม่เคยล้มผัลพากษาอย่างจริงจัง แต่คน 4 คนข้างหน้าฉันนี้ ทำให้คำว่า “ผู้นำชุมชน” เป็นรูปธรรมที่ล้มผัลได้

ผู้ใหญ่สูรชัยเป็นคนแรกที่เข้าไปจับHEMAเนื่องจากเป็นคนตัวสูงใหญ่ หลังจากดันอยู่พักใหญ่ เหมาจึงยอมให้จับแต่โดยดี ฉันกางอุปกรณ์เย็บแพลงบนพื้นโคลนข้างสถานีอนามัยแล้วนั่งคุกเข่า เย็บแพลง เป็นการเย็บแพลงที่ทุลักทุเลและพิดหลักการปราศจากเชื้ออย่างยิ่ง แต่เป็นการเย็บแพลงที่เต็มไปด้วยภารของภารอยู่ร่วมกันของมนุษย์ทั้งสองคนที่สุดสำหรับฉัน พอเย็บแพลงเสร็จ ผู้ใหญ่บ้าน และ อบต. ก็ช่วยกันอาบน้ำโภนพให้HEMA และเปลี่ยนเสื้อผ้าให้ กว่าจะเสร็จก็ป่าย 2 โมง และ แยกย้ายกันไปอาบน้ำ เนื่องจากตอนนี้พวกเราสักประกอบว่าHEMAเสียอีก

วันนั้นฉันกลับบ้านด้วยชุดพยาบาลที่ขาดช่วงขาดตอน สามีสามาภิบาลว่าไปฟัดกับอะไรมา แต่ ภายในใจ ฉันรู้สึกถึงจิตใจที่สะอาดและเบาสบาย นอนหลับสนิททั้งคืน

ตอนเช้าเมื่อไปทำงาน ฉันเห็นHEMAเดินผ่านหน้าสถานีอนามัย มีผ้าก๊อชพันรอบหัวที่ถูกโภน เกลี้ยงเกลา ใส่เสื้อสีแดงสดตัวใหม่และกางเกงลีก้ากีสวายงาม ฉันอดยิ้มไม่ได้และเดาว่าคงเป็น กางเกงเก่าของผู้ใหญ่บ้าน

คนในครอบครัวของปุยคุณต่อมมาที่ฉันได้เจอคือ “ยายภู” แม่ของปุย ยายภูเดินมาที่สถานี อนามัยในเช้าวันหนึ่งพร้อมลูกบัตรของแกคือถุงผ้าใบใหญ่ ซึ่งข้างในใส่สมบัติ อันประกอบด้วยเสื้อ คอกกระเช้าและผ้าถุงจำนวนหนึ่ง ยายภูใส่เสื้อคอกกระเช้าสีขาวค่อนข้างคล้ำ ผ้าถุงลีดงสดยังดู ใหม่คงเพิ่งเมื่อไรให้มา พอมาถึงหน้าสถานีอนามัย ยายภูกีเดินขึ้นบันไดไปขั้นบน พร้อมกับวาง สมบัติทุกอย่างไว้ตรงระเบียง และหันมามองหน้าฉันที่วิ่งตามขึ้นมาดู แกพูดกับฉันเพียงสั้น ๆ ว่า “มานอนนี่” ว่าแล้วยายภูใช้ระเบียงสถานีอนามัยเป็นที่นอนพักอย่างดี แกมานอนอยู่ที่นี่ถึง

2 อาทิตย์ ฉันชึ่งหมดปัญญาไม่รู้จะทำอย่างไรดี ก็เลยได้แต่บ่นว่า ก็ติ
เหมือนกัน กลางคืนจะได้มีเพื่อนอยู่เคียง ส่วนเรื่องอาหารการกิน ยายภู
มือย่างอุดมสมบูรณ์ ปุ๋ยไปขอข้าวที่วัดมาให้แม่ทุกวัน ถ้ายายภูอยาก

กินอะไรพิเศษ ก็ไปยืนหน้าร้านขายอาหารในหมู่บ้านแล้วนอกรสิ่งที่ต้องการ แม่ค้าก็จะตักอาหารที่แก
อยากกินให้ คนในหมู่บ้านทุกคนลงสารแก บางครั้งฉันก็ซื้อขนมหวานให้กินชิ่งแกะขอบมาก

การที่ยายภูมานอนที่สถานีอนามัย ทำให้ฉันได้รู้จักปุ๋ยมากขึ้น เพราะปุ๋ยเอาข้าวที่วัดมาให้แม่ทุกวัน
เมื่อคนไข้มาหาฉันที่สถานีอนามัยแล้วเห็นปุ๋ยก็จะทักทาย ฉันจึงมีโอกาสได้รับปุ๋ยเรื่องราวชีวิตของปุ๋ย
มากขึ้นจากคนไข้ ปุ๋ยในตอนที่ฉันเห็นเป็นหญิงสาวอายุ 22 ปี รูปร่างอ้วนน้ำหนักราว 65 กิโลกรัม ในหน้า
เต็มไปด้วยลิ่ว ผดตัดล้น นุ่งผ้าถุงเก่า ๆ และใส่เสื้อยืดสีสดที่มีคนให้มา มีกลิ่นตัวแรงเหมือนคนที่ไม่ได้
อาบน้ำนานนาน

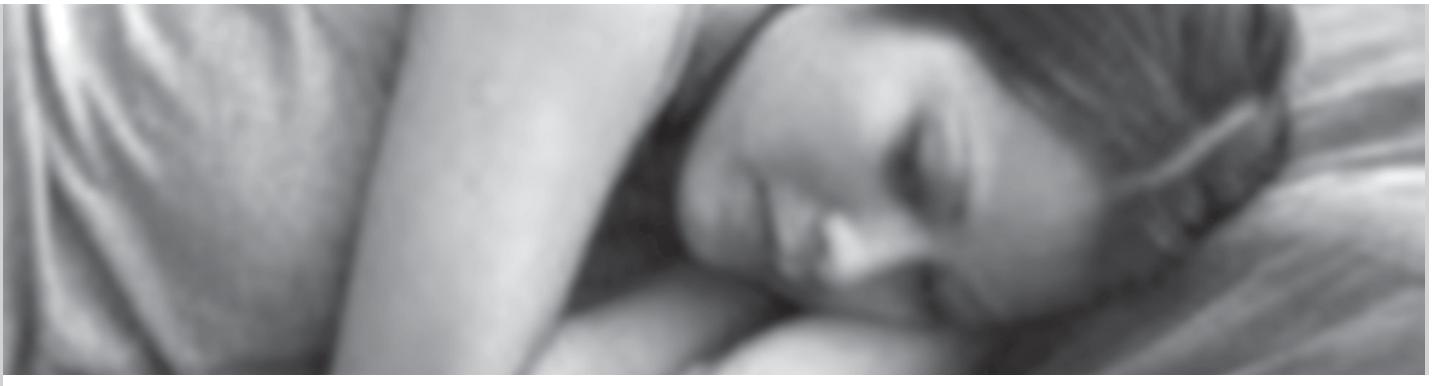
คนในหมู่บ้านเล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนตอนอายุ 14 - 15 ปี ปุ๋ยเป็นเด็กหน้าตาดีคนหนึ่ง ผิวขาว
ใบหน้าเกลี้ยงเกลา แต่ที่ปุ๋ยเป็นอย่างนี้ เพราะเมื่อปุ๋ยอายุได้ประมาณ 12 ปี ยายภูก็เริ่มมีอาการผิดปกติ
ทางจิต อาจเกิดจากโคน “ตาหลวย” พ่อของปุ๋ยทุบตีประจำ พ่อปุ๋ยอายุ 14 ปี ยายภูก็แบกส้มบดของแก
ออกจากบ้าน เว็บเรื่องไปนอนตามที่ต่าง ๆ พื้ชайทั้ง 2 คนของปุ๋ยก็เริ่มมีอาการผิดปกติทางจิต
พี่ชายคนโตนั้นอาการรุนแรงมาก จนถูกส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลศรีอุบลฯ และไม่ได้กลับมาอีกเลย
หลังจากนั้นแม่ก็ออกจากบ้านมาเร่ร่อนเหมือนแม่ เหลือเพียงปุ๋ยกับพี่สาวอยู่บ้านกับตาหลวย อีก 2 เดือน
ต่อมาพี่สาวของปุ๋ยก็ต้องหนีออกจากบ้าน ชาวบ้านลือว่าโดนตาหลวย พ่อแท้ ๆ ของตัวเองฆ่าขึ้น
ตอนนี้หนีไปทำงานที่พัทยา เมื่อเหลือปุ๋ยเพียงคนเดียวในบ้าน เหตุการณ์ที่เกิดกับพี่สาวก็เกิดขึ้นช้าอย
กับปุ๋ยแทน แต่ปุ๋ยไม่ได้หนีไปไหน มีคนบอกว่า ปุ๋ยมันไม่ไปไหนหรอก มันห่วงแม่ และก็ยังห่วงพ่ออีกด้วย

ปุ่ยนอนที่บ้านลับกับไปนอนเฝ้าแม่ต่อที่ต่าง ๆ โดยที่ยายภูไม่เคยออกจากหมู่บ้าน ดังนั้น ทุก
ที่ที่ปุ่ยตามไปนอนเฝ้าแม่ จึงไม่มีใครตามมาทำร้ายช้ำเตี้ยหรืออีก ด้วยโศกนาฏกรรมในชีวิตของปุ๋ยที่ผ่านมา
จึงเปลี่ยนเด็กสาวหน้าตาสดใสให้กลายเป็นหญิงอ้วนสติไม่สมประกอบ คอยดูแลแม่สติไม่ดีที่เรื่องไป
นอนตามที่ต่าง ๆ จนนานอนที่สถานีอนามัย

พอรู้เรื่องของปุ่ย ฉันรู้สึกว่าใครที่ชอบคิดว่าชีวิตของตัวเองลำบาก โชคไม่ดี น่าจะคิดได้ว่าตนเอง
โชคดีกว่าปุ่ยแค่ไหน

หลังจากฉันรู้เรื่องราวชีวิตครอบครัวของปุ่ย พ่อปุ่ยเอาข้าวมาส่งให้แม่ ฉันหาโอกาสตามไปคุย
กับปุ่ยเพื่อชวนให้ปุ่ยฉีดยาคุมกำเนิด ฉันอ้างอิงพูดจากปากปุ่ยเอง ฉันถึงรู้ว่าเรื่อง Lew Raya นี้เกิดขึ้นจริง จากการ
ลังเกตปุ่ย ฉันจึงรู้ได้ว่าปุ่ยนั้นมีอาการทางจิตอยู่แต่ไม่มาก บางครั้งปุ่ยอาจยิ้มหรือหัวเราะคนเดียว แต่
ส่วนใหญ่ปุ่ยจะพูดรู้เรื่อง เมื่อฉันชวนปุ่ยว่าจะทำเรื่องส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาล ปุ่ยบอกว่า

“ไปไม่ได้หรอกหมอ ห่วงแม่” แต่ประโยชน์ที่ทำให้ฉันพูดไม่ออกคือ

“ห่วงพ่อด้วย เดียวไม่มีคืนดูแล พ่อแก่แล้ว”

2 วันต่อมา ยายภูทีขอบสมบัติข้ายจากสถานีอนามัยไปนอนที่วัดแทน โดยให้เหตุผลว่า “เบื้อสุข คลาแล้ว”

ยายภูทีขอบสมบัติไปวันเดียว ปู่ยักหน้าตาดีนมาตามลับให้ไปดูแม่ ฉันพังไม่ถันด่าว่ายาภูเป็นอะไร ได้แต่วิงตามปู่ไปพร้อมกับ “น้องนิภาพรณ์” ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อีกคน เมื่อถึงวัด ปู่ยุเรียกให้ฉันวิงตามไปที่คลาด้านหลัง ซึ่งแต่ก่อนคลาด้านหลังนี้ได้ถูนสูงจนเดินลอดได้ แต่ปัจจุบันด้วยสภาพดินชายฝั่งทะเลที่ทรุดลงเรื่อย ๆ จึงต้องย่อตัวเกือบคุกเข้าเวลาจะมุดเข้าไปได้ถูนคลาดานี ปู่ยุมุดเข้าไปก่อน พอเห็นปู่ยุมุดเข้าไป ฉันจึงมุดตามพร้อมน้องนิ เรากลางเข้าเข้าไปประมาณ 3 เมตร จึงเห็นสภาพยาภูนอนอยู่บนกองผ้าเก่าๆ เนื้อตัวเขียวช้ำเหมือนโนดนุ่บตี ฉันเขย่าด้วยยาภูแล้วรู้สึกโล่งอก เมื่อได้ยินเสียงยาภูตอบมาว่า

“เบา ๆ หน่อยหมอน...เจ็บ” ฉันค่อย ๆ ตรวจดูร่างกายของยาภู สภาพยาภูไม่แย่อย่างที่คิดไว มีเพียงรอยฟกช้ำดำเขียวบริเวณแขนและขาแต่ไม่มากนัก ฉันกับนิจึงค่อย ๆ คลานถอยหลังและกับช่วยกันลากยาภูออกจากใต้ถูนคลา เจอพระ 4 - 5 รูปกำลังก้มมองดูว่าหมอนอนามัย 2 คนมามุดห้องอะไรเล่นใต้คลา พอกลายยาภูออกมากได้ ฉันก็พยายามที่รอยฟกช้ำดำเขียวแล้วพยายามให้กิน ถ่านปู่ยุว่าแม่ไปโคนอะไรมา ปู่ยุบอกว่าแม่ตกละพาน ฉันบอกปู่ยุว่าเดียวจะกลับไปที่สถานีอนามัยไปเยายามาให้ยาภูเพิ่ม กำลังจะพันประตูรวัดกีพนกับรองเจ้าอาวาสกำลังกวาดลานวัด ท่านถามว่าหมอนมาทำอะไร ฉันตอบว่ามาดูยาภูท่านพูดว่า

“ดีแล้วใจน ช่วย ๆ กัน ตาหลวยก์ไม่น่ามาเตะเมียที่นี่ เชตวัดแท้ ๆ” พอฉันรู้ว่าปู่ยุโกรก ฉันโนโหมาก เดินกลับไปที่คลาแล้วถามปู่ยุว่า

“ปู่ ตกลงเมืองโคนอะไรมา อย่าโกรกหมอนะ” ปู่ยุมองหน้าฉันแล้วร้องให้โกรกมา

“แม่ค่าพ่อ แล้วพ่อเกะเตะแม่” ฉันจึงรู้เรื่องราว่า ยาภูเดินมาเจอตาหลวยที่วัด ด้วยจิตใต้สำนึกที่แกคงรู้สึกว่าไม่สามารถปกป้องปู่ยุได้ จึงตะโกนด่าตาหลวยกลางลานวัด ตาหลวยได้ยินจึงโกรธวิงเข้ามาทำร้ายแก พофังจนฉันโนโหมากนอก ปู่ยุว่า

“ไป...ปู่ย หมอนจะพาไปแจ้งความ ต้องเอาตาหลวยเข้าคุกให้ได้” แต่ปู่ยุลับหน้าร้องให้ยกมือให้วัดแล้วบอกว่า

“อย่าหมอน อย่าทำอะไรพ่อปู่ย พ่อปู่ยแกแล้ว” ฉันมองใบหน้าของผู้หญิงสติไม่ดีตรงหน้า แล้วรู้ว่าได้ใบหน้าที่ดูเหมือนคนสติไม่ดีนี้ ข้างในหัวใจของเธอเป็นทอง เธอไม่รู้จักกรอบแด่นในคร หรือมันเป็นเพาะรงชั่ง

ของความตั้งใจที่ซังเออไว้ไม่ให้เหลือลูกขึ้นมาต่อสู้กับการทำร้ายเหล่านี้ ฉันจึงได้แต่ยืนอึ้งแล้วบอกว่า

“ก็ได้ชู้ หมอยังเอื่องพ่อชู้แล้ว”

ลิ้งที่ฉันทำได้ดีที่สุดก็คือ บอกกับทุกคนที่เจอด้วยหวังให้ถึงหูตาหłożyาว่า ถ้ามีการรังแกปัจจัยหรือยาหยูกือ ฉันจะเอาตาหłożyćเข้าตาต่างหากให้ได้ มีคนเตือนฉันว่าไม่กลัวตาหłożyćโนโภฉันหรือ ฉันได้แต่บอกว่าลิ้งที่ฉันทำ มันน้อยเหลือเกินกับลิ้งที่ฉันควรจะทำเพื่อมนุษย์สักคนที่โดนรังแก มนุษย์เราเกิดมาเพื่อช่วยเหลือกัน เพื่อให้คนที่มีโอกาสสักกว่าได้อึ้งเพื่อแก่ค่นที่มีโอกาสสักอยกว่า ฉันก็แค่พยายามจะปกป้องคนที่โดนรังแกมาตลอดชีวิตเท่านั้น

ทุกวันนี้ตาหłożyćไม่เคยทำร้ายยาหยูกือ ฉันยังคงเห็นยาหยูกือเดินรอบสมบัติของแกไปนอนตามที่ต่าง ๆ โดยมีปัจจัยเดินตาม ส่วนเหมาก็ยังเดินเรื่องนอนตามริมถนน ปัจจัยองก์เดินไปวัดและทิวข้าวกลับมา 2 ถุง ถุงหนึ่งให้แม่และอีกถุงให้พ่อของเออเมื่อเดิม บางครั้งเออก็จะเข้ามาที่สถานีอนามัยอีกครา แล้วขอยาแก่ป่วย ยาลดไข้ หรือยาแก้ไข้หวัดไปให้พ่อหรือแม่เออเสมอ บางครั้งยาหยูกือจะมาอนที่สถานีอนามัยและตอนหลัง รอบ ๆ สถานีอนามัยให้โดยแกนกอกรวบ ๆ สถานีอนามัยให้โดยแกนกอกรวบ ๆ

“หยัยยว่า เดี้ยวจะกัดหมอย หมอยังมีบุญคุณ”

ฉันได้แต่ขอคุณยาหยูกือเป็นห่วง ทั้งที่ฉันรู้สึกเสมอว่าฉันไม่ได้ให้อะไรกับยาหยูกือปัจจัยเลย แต่ปัจจัยกับยาหยูกือต่างหากที่เป็นผู้ทำให้ฉันได้เรียนรู้โลกในแบบใหม่ ๆ เศร้าพในความเป็นตัวตนที่แตกต่างของแต่ละคน และมีความลุกที่ได้ทำงานในสถานีอนามัยเล็ก ๆ แห่งนี้

ฉันเรียนรู้ว่าไม่จำเป็นต้องเป็นดวงอาทิตย์ดวงใหญ่ส่องแสงอยู่ในโรงพยาบาล จึงจะแสดงบทบาทพยาบาลได้ แต่ฉันก็สามารถเป็นแสงห้องห้อยเล็ก ๆ ที่ภาคภูมิใจในวิชาชีฟได้อย่างไม่ถอยใคร เพราะในที่ที่มีดีที่สุดแม้แต่แสงอาทิตย์ส่องไปไม่ถึงนั้น เพียงแสงห้องห้อยเล็ก ๆ ก็ช่วยจุดประกายแสงสว่างนำทางให้ผู้คนพบความลุก ในชีวิตขึ้นได้ แม้เพียงช้าๆ ขณะ

บุษบงก์ วิเศษพลชัย พยาบาลวิชาชีฟ 7 ทำงานที่สถานีอนามัย นาเกลือ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

สำหรับเรื่องเล่า “กดัญญาสีดำ” ได้รับรางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม เรื่องเล่าจินตนาการสุขภาพใหม่ ที่จัดโดยสำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ คุณบุษบงก์เชื่อว่า คุณค่าของงานที่ทำ ไม่อาจวัดได้ด้วยลาก ยก สารเสริญ หรือ 2 ขั้น แต่วัดได้ด้วยหัวใจของเรากับหัวใจของชาวบ้านที่เราดูแล เมื่อได้งานของเราสร้างความสุขให้แก่ใจทั้งสองดวง เมื่อนั้นคืองานที่มีคุณค่า

